

Maciej Mieziań

Nowa Huta

Nowa Huta została wybudowana jako dzielnica Krakowa obsługująca olbrzymi kombinat metalurgiczny, który pierwotnie nosił miano Włodzimierza Lenina. Zakład ten obejmował swoim zasięgiem 1000 ha powierzchni, produkował 7 mln ton stali rocznie i zatrudniał ok. 40 tys. ludzi. Dziś, po przemianach własnościowych, stanowi własność Mittal Steel Poland S.A., zatrudnia ok. 8 tys. ludzi i produkuje jedynie 1,5 mln ton stali.

Nowa Huta obok odbudowy Warszawy stanowiła najbardziej priorytetową inwestycję w powojennej Polsce. W latach 80-tych nastąpiło załamanie ekonomiczne i kombinat im. Lenina oprócz Stoczni Gdańskiej stał się najważniejszym bastionem NSZZ »Solidarność«. Dochodziło tu do licznych starć z siłami komunistycznej milicji. Byli zabici i ranni.

Po 1989 r. Nowa Huta stała się wzorem prywatyzacji dla innych zakładów w Polsce. Niestety, z powodów rynkowych musiano zamknąć liczne wydziały, a wielu ludzi straciło pracę.

W latach 90-tych XX w. Nowa Huta z kwitnącej dzielnicy przemysłowej, stanowiącej przedmiot dumy komunistycznej władzy, stała się miejscem opuszczonym i zaniedbanym. Wysokie bezrobocie, zaawansowany wiek mieszkańców tzw. »starej « Nowej Huty oraz brak właściwej reakcji ze strony władz miasta doprowadziły do zapaści ekonomicznej.

Dziś Nowa Huta czeka na swoją kolejną szansę, a rodzące się na jej terenie inicjatywy społeczne pozwalają mieć nadzieję, że miejsce to ponownie się odrodzi.

Kalendarium

1947 decyzja Józefa Stalina o budowie huty stali »gdzieś na terenie Polski«. Operacja ta nosiła miano »Gigant«.

1949 wybór terenu pod przyszły kombinat na terenie wsi Mogiła i Pleszów.

1950 - 1955 powstanie całego zespołu urbanistycznego, tzw. »starej« Nowej Huty (dziś wpisanej do rejestru zabytków) oraz samej fabryki. Pierwsze osiedla budowano według wzorców opracowanych w latach 30-tych. Dopiero od śmierci J. Stalina dominacja socrealizmu.

1956 wydarzenia »polskiego października« – odejście od reguł socrealizmu i budowa pierwszego modernistycznego domu w Nowej Hucie.

1960 walka o Krzyż Nowohucki, tj. rozruchy społeczne wywołane cofnięciem przez władze zgody na budowę kościoła. W wyniku działań biskupa krakowskiego Karola Wojtyły w latach 1966-77 wzniesiono nową świątynię, zwaną Arką Pana.

1970 - 1979 okres dalszej rozbudowy kombinatu i łączącej się z tym klęski ekologicznej o niewyobrażalnych rozmiarach.

1980 - 1989 intensywna działalność podziemnych struktur Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego »Solidarność«. Rozpoczęty w 1988 r. strajk doprowadził do odrodzenia się »Solidarności« w Polsce i w efekcie – upadku reżimu komunistycznego.

1990 - 2000 liczne przemiany własnościowe kombinatu, a jednocześnie spadek znaczenia i stopniowe ubożenie dzielnicy.